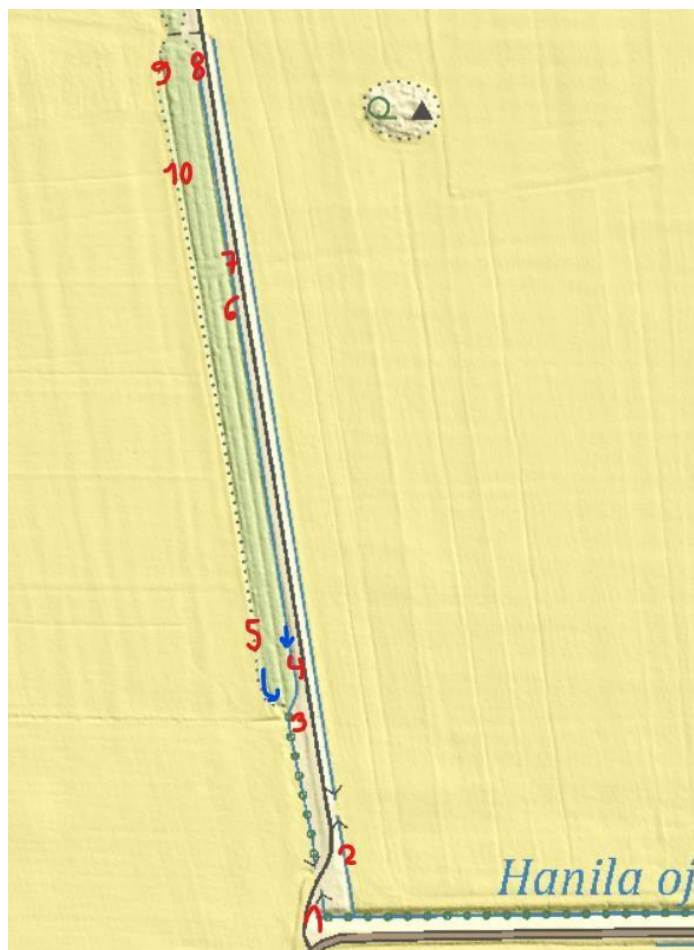

Hanila oja (VEE1119100) lähte vaatlus

Vaatluse aeg 30.03.25. Vaatleja Marko Vainu

1. Kraavisüvendi alguses on kaks ülespoole keeratud otstega toru – „purskkaevu“. Lääne poolt tuleval madalamal oleval sirgel torul oli klapp ees ning vesi voolas välja selle kohal olevast peenemast torust, mille ots oli keeratud veelgi kõrgemale. Põhja poolt tuleva toru peal oli meetrikõrgune pikendus ning vesi voolas sealt üle ääre. Rohkem vett tundus tulevat läänepoolsest torust. Läänepoolse toru SEC oli $653 \mu\text{S}/\text{cm}$, pH 7,3 ja temp $7,1^\circ\text{C}$, idapoolse toru SEC $638 \mu\text{S}/\text{cm}$, pH 7,8 ja temp $5,6^\circ\text{C}$:

2. Kraav, mis on praegu loetud Hanila oja lähtelõiguks. Oli täiesti kuiv ning kõrgemal, kui punktist 1 algav kraav.

3. Selle punkti ja punkti 1 vahel pole kruusateest lääne poole kraavi (**ETAKis parandada**). Siin punktis on kaev. Kaevu ees oli vähemalt näiliselt seisva veega, kahest harust koonduv kraav. Siit peab minema toru vaatluspunktis 1 olevasse põhjapoolsesse torru:

4. Siin oli teest vahetult lääne pool olevas kraavis voolu näha:

5. Sarnane kraav, nagu punktis 4 (**ETAKis puudu**). Vett voolas vähem, kui seal.

6. Veevool teest lääne pool olevas kraavis algas siit. Veevool algas kraavis olevast lombist, kuna oli juba hämar, siis ei suutnud näha, kas oli ka mõni selgem koht, kust vesi välja voolas.

7. Seisva veega lomp teeäärses kraavis. Siit ülesvoolu oli kraav kuiv.

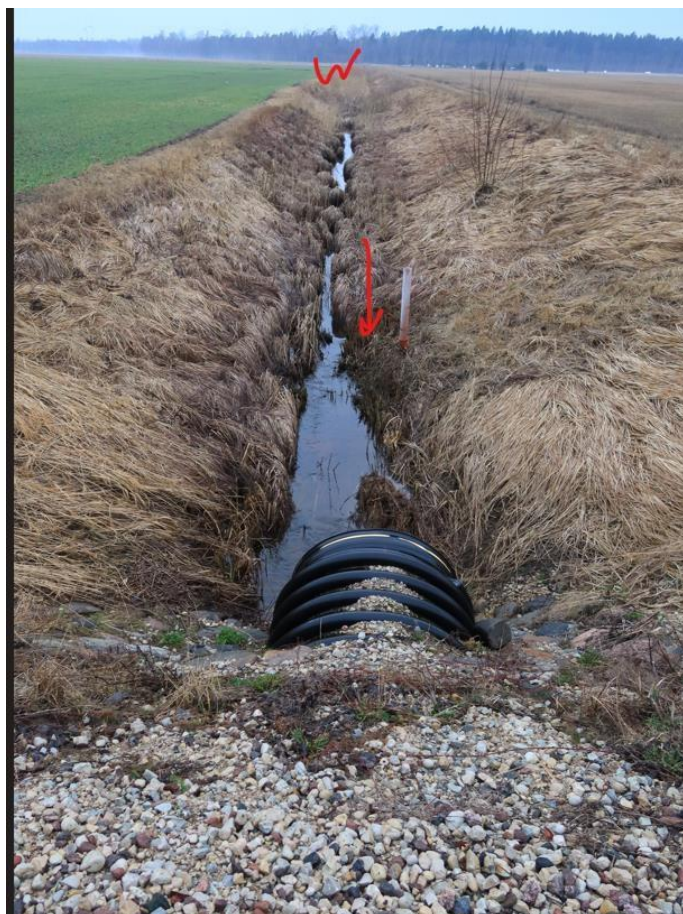
8. Kraavi algus oli täiesti kuiv.

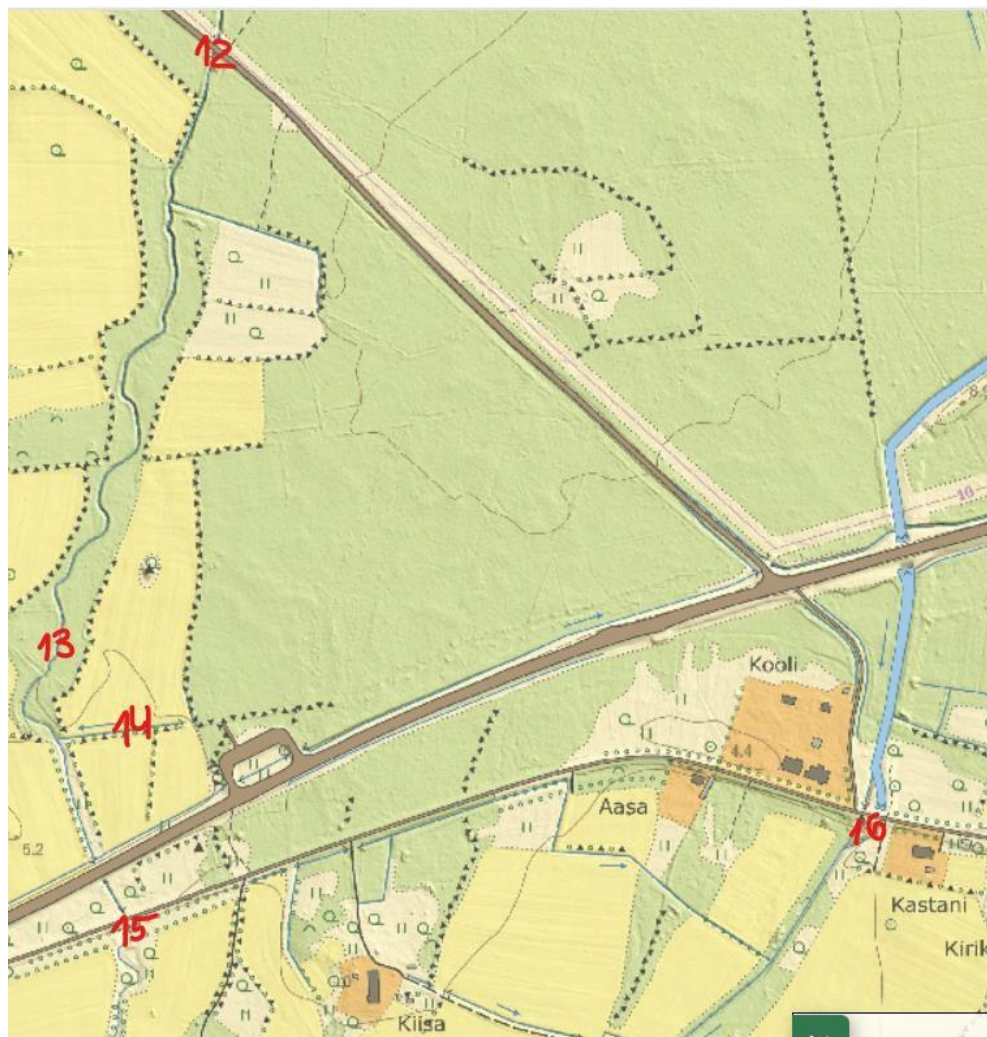
9. Ka läänepoolse kraavi algus oli kuiv.

10. Vesi tekkis kraavi siin punktis. Ka selles kraavis algas vool kraavis olevast lombist, ilma et oleks selgelt aru saada, kus kohast vesi tuleb. Vool algas kaugemalt põhja poolt kui idapoolses kraavis.

11. Läänest tulevas kraavis voolas korralikult vett, aga selgelt vähem, kui põhja pool punktist 1 algavas kraavis. Teest ida pool voolas selle kõrval väike, aga kiirevooluline nire:

12. Tee all on truup, aga nõva oli täiesti kuiv. Ei näinud välja, nagu seal selle aasta jooksul vesi voolanud oleks:

13. Metsa vahel on looklev nõva, aga oli täiesti kuiv ning sügised lehed olid põhjas. Ei olnud ka siin selle aasta jooksul vesi voolanud.

14. Kuiv, madal kraav. Põhikaardil sellele märgitud voolusuuna nool on ilmselge ülepingutamine.

15. Endiselt täiesti kuiv. Vana maantee all olevast truubist lõuna pool maapind hoopis tõusis ca meetri võrra. Kaugemal lõuna pool, puude vahel polnud kunagine voolunõva enam maastikus eristuv ka:

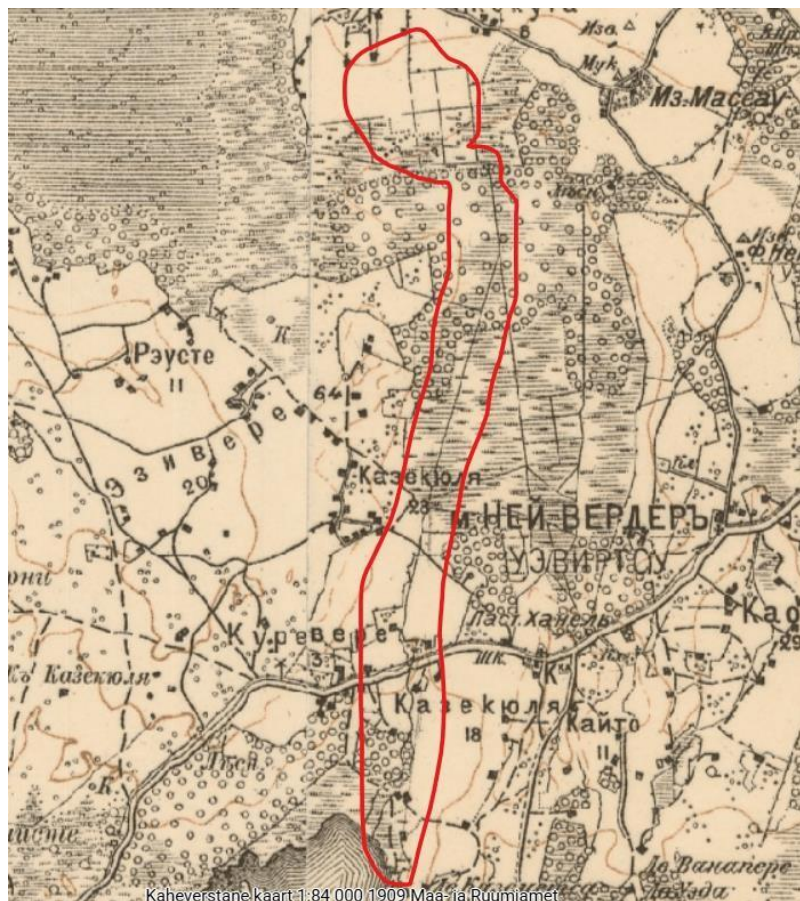
16. Oja oli veerohke, aga vesi voolas vaid idapoolsest harust. Läänepoolse haru põhi nägi aga välja nii, nagu seal võis olla selle aasta jooksul mingil määral ka vett voolanud, sest lehekiht selle põhjas polnud lausaline:

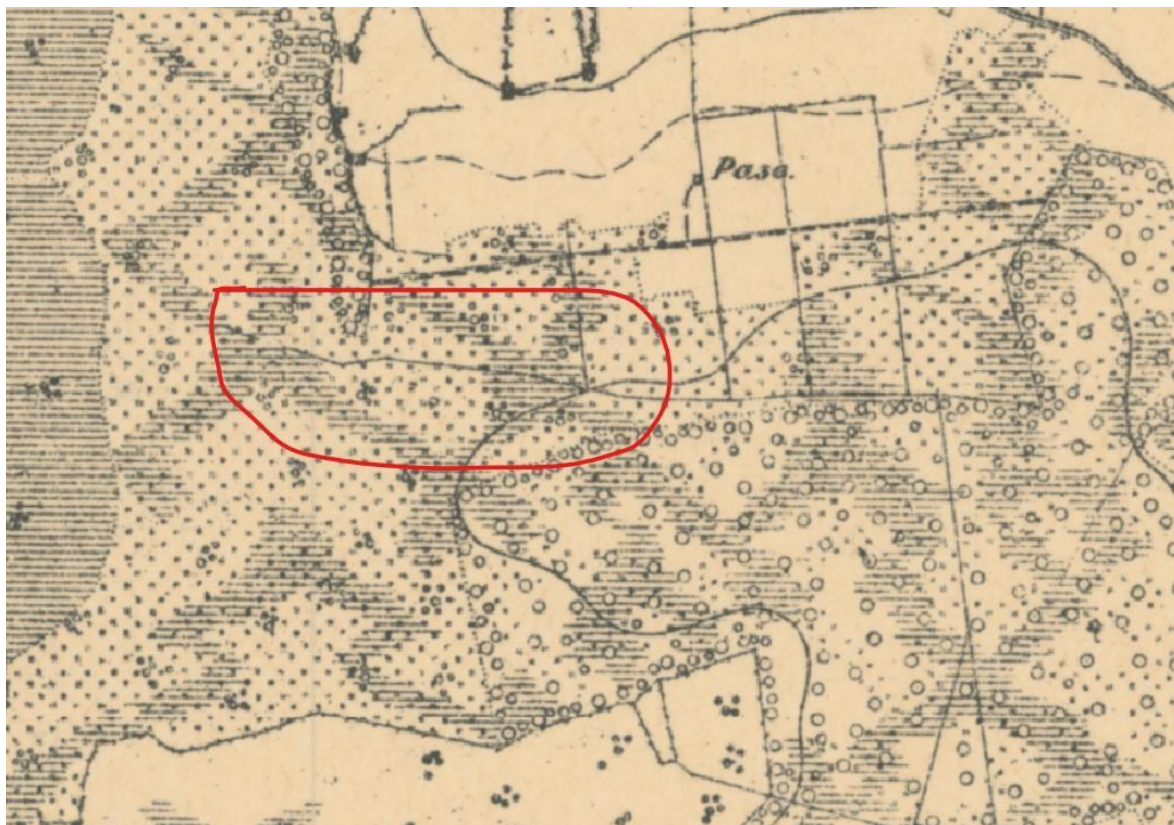

Olukord ajaloolistel kaartidel:

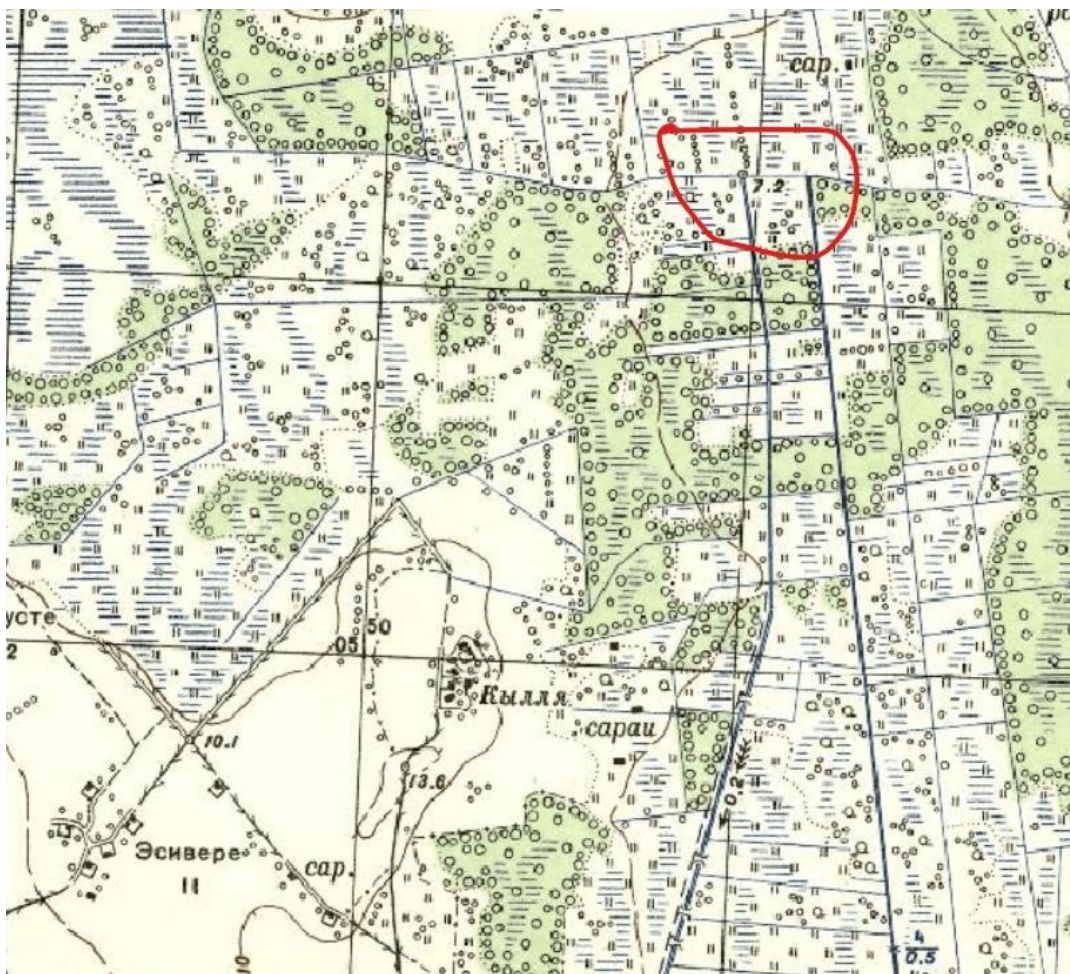
Kaheverstasel kaardil on kujutatud Massu soost kagu pool soisel heinamaal olevat kraavivõrgustikku ning kaheks hargnevaid kraave, millest läänepoolsem haru on alamjooksul enne Kasse lahte suubumist looduslikus looklevas sängis:

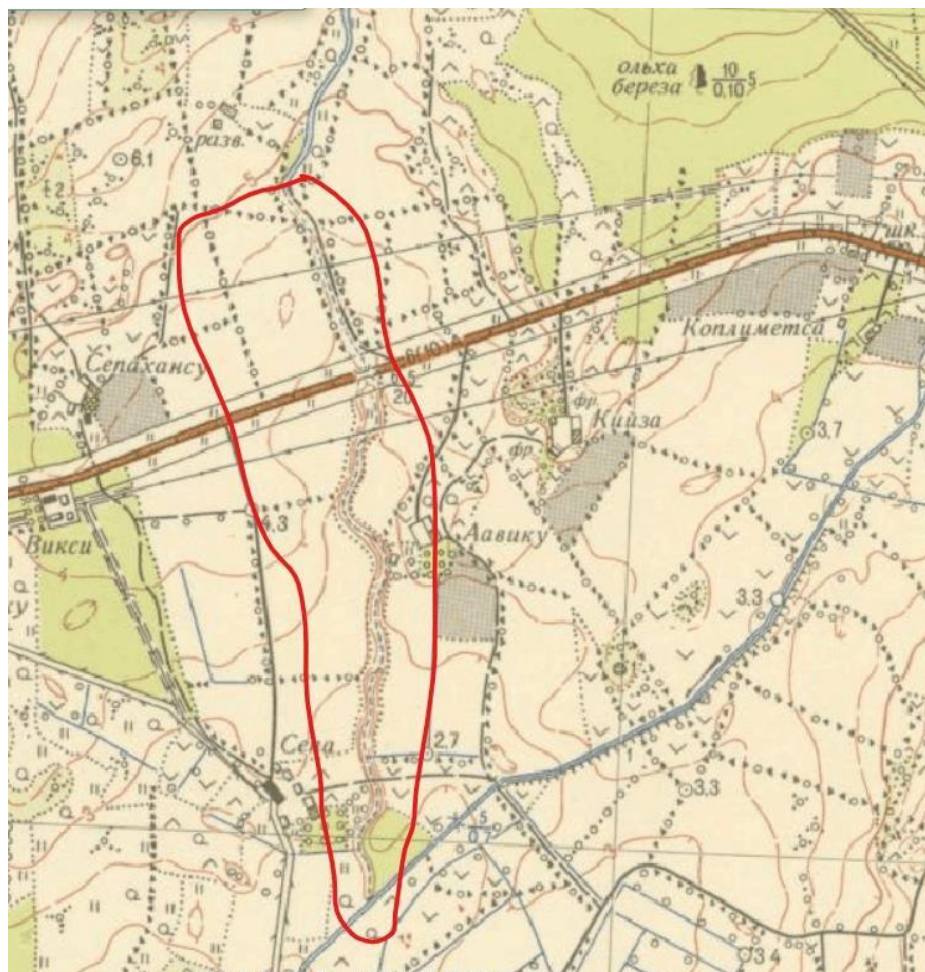
Selle kraavisüsteemi kõige läänepoolsem haru ulatub Massu soo idaosani:

Massu soost algava vooluveekogu kaheks hagnemist on kujutatud ka 1947. aasta 1:25 000 kaardil. Hagnemiskoht asub seal küll kaugemal põhja pool, kui verstastel kaartidel:

Samas seda, et vaatluspunktides 12, 13 ja 15 olev voolusäng on ajutine, on osaliselt kujutatud juba 1960. aasta 1:10 000 kaardil:

Järeldused: Eeldatavalt on Hanila oja alguse saanud Massu soo idaosast, kuid oja ülemjooks on olnud kraavitud juba 19. sajandi lõpus. Nõukogude perioodil maaparandusega jätkati ning ojale kaevati täielikult uus süng senisest ida poole ning oja algupärane süng jäi kuivaks ja on kuiv tänaseni. Seega sobib oja lähteks **vaatluspunktis 1** olev kraavisüvendi algus, kus on kahe toru väljavooluots. See jääb samale sihile, kuhu juba verstastel kaartidel on märgitud Massu soo idaosast tulev voolusäng. Kuigi suurem osa Hanila oja süngist on tehislik, siis selle alamjooksul on säilinud ka ca 400 m loodusliku süngi, mistõttu on põhjendatud liigitada seda jätkuvalt tüüpi „oja“.